

Co zraňuje dětskou duši?

Poznámky pronesené s nadsázkou, ironií, která není myšlena vážně. ■ Julie Krčová

Malé dítě nadsázku ani ironii neumí pochopit. Když slyší mámu říkat do telefonu babičce: „Dneska bych Kubu nejradši prodala,“ slyší, že maminka už ho nechce. A pak se maminka diví, proč má Kuba hysterický záchvat, když se začnou chystat do obchodu.

Mluvit o dítěti stranou v urážlivých komentářích a myslet si, že nás neslyší či nevnímá, je zlozvyk mnoha rodičů. Že vy tohle neděláte? Kdo ví, možná, že se v některém z uvedených příkladů poznáte.

S plným vozíkem nákupů se dáte do veselého hovoru s pokladní: „Letos jsou ty vánoční prázdniny nějak dlouhé. Školka je také zavřená, tak si беру dovolenou. Už teď je mi jasné, že po pěti dnech budu mít jejich křiků a hádek až nad hlavu, no však to znáte... A nechcete moje děti koupit? Prodám je levně,“ vesele cvrliká maminka dvou capartů zatímco vykládá zboží na pás. Pokladní se usmívá od ucha k uchu a s maminkou hraje tuhle etudu dál: „Jéžišmarjá, jen to ne! Já mám jedno svoje a to mi na zlobení vážně stačí, díky!“ Při domněle nevinném žertování si ani jedna z dam nevšímá dvou dětí, které strnule stojí vedle vozíku a poslouchají. Ani jedna z žen si nevšímá nesmělého zakašlání a malých očí, které se skloupily k zemi.

Po vyčerpávajícím dni se vrací Martin domů a hned ve dveřích ho s radostným křikem vítá dvouletá Marjánka a čtyřletý Martínek. Ale máma je rázně odstrčí a začne každodenní stěžovací rituál: „Jsem tak ráda, že jsi už doma. Potřebuji aspoň pět minut klidu a ticha. Ti malí tyraní mě dovádějí k šílenství! Celý den byli jak z divokých vajec, v obýváku se rvali tak dlouho, až rozbili květináč s klívií. Marjánka navíc dneska měla záchvaty vzteku kvůli každé maličkosti. Pračka zase blbne a já mám v koupelně na zemi hromadu špinavého prádla...“ Potichu a bez poznámek se dvě sklíčené děti přesunuly do obýváku a pustily si televizi.

A pak je tu Markéta, která telefonuje se svou přítelkyní. Jako obvykle se konverzace stočí na každodenní problémy s dětmi. Markéta dramaticky líčí, jak ji Kája rozčilil. „Bylo mi tak trapně! Když Kája kopal penaltu, jen tak do míče dloubnul špičkou, jakoby ho to nebavilo. Tvářil se u toho tak otráveně, že bych mu v tu chvíli nejradši jednu vrazila,“ líčí Markéta průběh důležitého zápasu ve fotbale, kterému se patnáctiletý Karel věnuje už deset let. „Myslím, že s tím naším pubertákem pořádně lomcují hormony,“ směje se do telefonu Markéta. A puberták ve vedlejší pokoji všechno slyší a cítí lítost, že matka mluví o jeho velkém problému jakoby to byly housky na krámě. Jak si má s pubertou poradit, když jí vlastní máma takhle ironizuje?

Námětem konverzace rodičů je problematické chování tříleté dcery. „Vždyť Karolínka byla donedávna tak hodná. Teď vůbec neposlouchá a na všechno jen odpovídá „Ne!“

Musíme být trpěliví, ale už je toho moc.“ Karolínka se při tom drží pevně tátovy nohy. Jsou jí jenom tři roky, nerozumí tomu, co rodiče říkají a tak jí to snad nezraňuje. Snad.

SKRYTÝ PODTEXT

„Mohu o tobě mluvit a říkat všechno, co chce, protože jsi jenom dítě, stejně mě neposloucháš. Nezasloužíš si stejný respekt jako dospělí. Kromě toho je to skutečně to, co si o tobě myslím. Na tvoje city nedbám, protože jsi dítě a tak tvoje pocity nejsou důležité.“ Tohle všechno vlastnímu dítěti vzkazujete s každou větou pronesenou ne snad ve zlé víře, ale rozhodně s notnou dávkou necitlivosti.

Nevěříte stále, že děti vnímají vaše poznámky? Zkuste následující pokus: když si povídáte s kamarádkou nebo partnerem, náhodně vložte doprostřed konverzace otázku. Nějakou, která s hovorem nesouvisí. „Myslíš, že bychom měli koupit dětem zmrzlinu?“ Tak... a už utíkejte do samošky, protože ze všech koutů bytu se ozve sborové Jooooo!“

DUŠE PLNÁ OTAZNÍKŮ

Děti ne vždy okamžitě reagují na to, co slyší. Kdybyste ale mohli nahlédnout do jejich duší, našli byste tam hromadu všech neopatrných slov, bezmyšlenkovitých činů, posměšných komentářů na adresu vašich potomků. Oni na vaši ironii zkrátka nic vtipného nevidí. Dětské vnímání poznámek přikládá jiný smysl. Děti procházejí procesem zrání namáhavě a na této cestě se ptají, kdo jsou a jak jejich názory vnímá okolní svět a jejich rodiče. Přesvědčivá rodičovská slova a množství jejich komentářů, gest a činů pomáhá dítěti vytvořit si pravdivý obraz sebe sama a své důležitosti pro okolí.

JAK SE VYCHOVAT

Volte pečlivě slova. Mějte na paměti, že pokud je dítě na doslech, tak nejspíš poslouchá, co se říká. Neříkejte proto nic, co byste o něm říci nechtěli.

Pokud jste se v uvedených příkladech trochu poznali, nelíší se nijak od většiny rodičů. To ale neznamená, že takové občasně šlápnutí vedle je v pořádku. I nepatrná změna bude mít na život vašich dětí pozitivní dopad. Když se domníváte, že to, co říkáte nebo to, o čem mluvíte, by mohlo být trapné nebo zraňující, zarazte a začněte mluvit o něčem jiném.

Pokud si nejste jisti, jakou budou mít vaše poznámky odezvu, představte si sebe sama jak se o vás mluví v podobném duchu. Vadí - nevadí? Vadí? Tak vidíte. A máte jasno. Ale úplně nejlepší je se vůbec do citlivých témat nepouštět. A když už hodláte trosit náhodně poznámky, necht' jsou jen povzbuzující, milé a lichotivé. Ty pomohou vašim dětem utvořit si o sobě lepší představu. Jedině na vás je, jaký obraz vlastního já si v sobě ponese celý život.